

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО- ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ГУМАНІТАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови є необхідною складовою навчання у вищому навчальному закладі. Якщо декілька років тому вивченню будь-якої іноземної мови не придавали великого значення, бо не вбачали у цьому ніякої користі, то зараз англійська мова є чи не найпершою мовою, якою володіють у багатьох країнах світу. Тому зараз виникла велика потреба у її досконалому вивченні, бо отримання бажаного робочого місця вимагає володіння іноземною мовою. Тому докорінно змінився й підхід до вивчення мови, а також докорінно змінилися методи її викладання. Зараз не працюють методи механічного вивчення – їм на зміну прийшли інтерактивні методи навчання, які направлені на швидке та якісне оволодіння будь-якою іноземною мовою. Зараз у пріоритеті є саме усне оволодіння мовою та можливість спілкуватися нею. На відміну від класичного радянського вивчення мови, яке було орієнтоване на виконання великої кількості письмових вправ, сучасні методики навчання звели письмову складову до мінімуму, приділяючи велику увагу саме спілкуванню та практичному використанню набутих навиків. Тому на сучасному етапі вивчення будь-якої іноземної мови студент все більше замислюється над питанням, як він зможе скористатися набутими знаннями у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підставу стверджувати, що велика кількість науковців як в Україні, так і далеко за її межами, активно працює у напрямку вирішення проблеми розвитку комунікативних компетенцій під час навчання іноземним мовам, які були окреслені понад тридцять років тому у працях Д. Хаймса (On Communicative Competence), В. Литтлвуда (Communicative Language Teaching: Introduction) та багатьох інших. Про це свідчать сучасні наукові дослідження О. Тернопольського, О. Зубченко, С. Ніколаєвої, у яких розглянуто саме проблеми використання аудіо та відео технологій у навчальному процесі з метою розвитку у студентів комунікативних компетенцій.

Проблеми використання аудіо- та відеоматеріалів для максимально якісного розвитку мовленнєвих навичок, як на наш погляд, є доволі актуальними на сучасному етапі викладання іноземних мов, про що свідчать останні праці вітчизняних мовознавців та викладачів іноземної мови.

Так досить переконливо, на наш погляд, доцільність використання відеоматеріалів під час викладання іноземної мови обґрунтована у статті О. П. Іванцової та Т. Ю. Малярчук, які вказують, що *«на відміну від аудіо або друкарського тексту <...> відеотекст має ту перевагу, що сполучає в собі різні аспекти акту мовної взаємодії. Окрім змістовної сторони спілкування, відеотекст містить візуальну інформацію про місце події, зовнішній вигляд і невербальну поведінку учасників спілкування в конкретній ситуації, обумовлених частенько специфікою віку, статі, і психологічними особливостями. Візуальний ряд дозволяє краще зрозуміти і закріпити як фактичну інформацію, так і чисто мовні особливості мови в конкретному контексті»* [1, 202].

Більш того, не можна не погодитись з висловлюванням Ю. П. Федоренка, який вважає, що *«звуковий фільм більшою мірою, ніж будь-який інший засіб, сприяє створенню мовленнєвого середовища, якого так не вистачає студентам при оволодінні іноземною мовою. Звісно, мовленнєве середовище, створене за допомогою фільмів, поступається природному середовищу в кількісному відношенні. Але природне мовленнєве середовище – важко досяжна або недосяжна справа, а відеофільм може бути застосований в будь-якому навчальному закладі. <...> Звуковий фільм – це не стихійна, безладна, повна випадковостей мовленнєва діяльність, а організована, типізована, налагоджена відповідно до вимог програми і реальних можливостей навчального закладу. Ще однією перевагою відеофільму є те, що його можна використовувати на всіх етапах навчання»* [3, 58].

Мета статті – запропонувати найбільш вдалі, на наш погляд, варіанти використання аудіо- та відеоматеріалів, які можна застосовувати під час розвинення навичок усного мовлення в умовах заданої теми або ситуації.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі вивчення іноземної мови викладачі мають доступ до великої кількості матеріалу, розробленого власне для опанування іноземцями англійської мови. Ці матеріали оновлюються майже кожного року, що дає змогу викладачеві постійно оновлювати та вдосконалювати усні та письмові вправи, що використовуються на занятті. Останнім часом особлива увага приділяється саме вдосконаленню навичок усного

мовлення, на що спрямована низка вправ з використанням аудіо- та відеоматеріалу. Майже всі посібники мають у комплекті аудіо диски з комплексом вправ. Але викладач має змогу й самостійно обирати ті чи інші види аудіовправ, які б акцентували увагу на впровадженні набутих навиків мовлення у життя. Ми маємо на увазі використання автентичного матеріалу, як то фільмів або пісень, з якими студенти зіштовхуються майже кожного дня, але не завжди замислюються над їх змістом.

У нашій статті ми спробуємо подати комплекс вправ для оволодіння навиками використання умовних речень в усному та письмовому мовленні. Умовний спосіб не є найбільш вживаним як в усному, так і у письмовому мовленні, але його використання під час є проблемним для студентів, що вивчають англійську мову. Тому на самому початку вивчення теми ми радимо використовувати велику кількість усних вправ, які б допомогли зрозуміти та запам'ятати найбільш вживані синтаксичні конструкції.

У великій кількості навчальних посібників пропонується починати з найпростішого – простих умовних речень з конструкціями «if only», “would do” / “would have done”, “I would rather”, “You had better”. Більшість студентів вже більш-менш знайомі з умовними конструкціями: вони слухають англомовних співаків та гурти. Але подібне знайомство не дає їм повного розуміння тієї чи іншої граматичної категорії, тому основна задача викладача – синхронізувати розуміння та використання, систематизувати набуті навички та привести до обумовленого їх використання в житті.

На самому початку вивчення нової граматичної теми цілком доцільно ознайомити студентів з темою через “**DISCOVER THE GRAMMAR**” або “**GRAMMAR PRESENTATION**”. В умовах браку часу можливо використовувати невеликі за об'ємом тексти, які б презентували нове граматичне явище. Наприклад, конструкції “*I would rather*”, “*You had better*” можливо ввести за допомогою невеликих тематичних діалогів:

1. – Oh, my boyfriend is seeing another girl.
– *You'd better* break up with him.
2. – It is a good day. *I'd rather* go for a walk. Don't you want to go with me?
– No, *I'd rather* stay at home and do my home work as we are having a test tomorrow.

Деякі граматичні явища доцільно презентувати у порівнянні, щоб студенти побачили різницю та змогли її прокоментувати. Під час обговорення, яке доцільно провести після презентації нової теми, викладач коректує розуміння студентами теми, але висновки вони повинні зробити самі.

Наступним кроком у вивченні нової теми повинне бути відпрацювання нового матеріалу, яке можливо провести в ігровій формі. Викладач може використовувати як друкований матеріал, так і відео фрагменти. Студенти можуть працювати як окремо, так і в парах або групах, в залежності від складності завдання. Ми можемо запропонувати декілька видів вправ:

1. Вправи з невеликими текстами, які описують проблему; завдання – порадити або висловити власне розуміння, як розв'язати проблему:

Sam is a 15 year old teenager. He is living with his parents in a small town. His father was promoted and offered a new position in a big city. But his mother is running a very important project and can't leave now. So Sam can stay with his mother or leave with his father.

But he is not sure what to do. What will you advise him to do? What will you do in this situation?

2. Вправи з малюнками, які є більш складними, ніж робота з текстом; завдання – описати проблему та запропонувати шляхи її вирішення (використовуючи «I would rather», “You had better”).

Ці вправи більш доцільно проводити в парах або навіть в групах, що дає змогу студентам практикувати набуті навички в процесі комунікації.

3. Вправи з відео фрагментами, які розвивають не лише навички говоріння, але й навички сприйняття іноземної мови.

Викладач має змогу знайти велику кількість матеріалу на задану тему. Наприклад, при вивченні конструкції “If only” можливо використати фрагменти, або навіть й весь фільм з однойменною назвою (“If only”, 2004). Фільм можна використати як відео вправу, розробивши низку вправ “before watching”. Студенти можуть отримати творче домашнє завдання переглянути фільм вдома.

Зараз викладач має змогу долучити досить великий обсяг автентичного аудіо- та відеоматеріалу (про що йдеться у статті [2]), що робить заняття більш пізнавальним та результативним. Тому використання фрагментів з фільмів та їх домашній перегляд, на наш погляд, потрібно використовувати якомога частіше. Винесення певного матеріалу для перегляду вдома дасть змогу скоротити використання аудиторного часу. Але викладач повинен перевіряти виконання цього завдання, пропонуючи виконати низку вправ в аудиторії під час заняття. Наприклад, цілком до-

речно використання вправ на перевірку фактів з фільму або ходу слідування подій. Можливо використати питання:

1. Whom did he meet in the shop? 2. What did she do after leaving the office?

На початковому етапі можливо також використання наступних видів вправ:

1. Arrange the events as they appeared in the film. 2. True / false statements. 3. Gap filling (who did this, who said this) 4. Matching (match two parts of the sentence).

Потім доречно використання вправ, які розвивають навички логічного мислення. Викладач пропонує студентам долучитися до дискусії на задану тему. Можливо також використання командної роботи або лотереї в парах, коли студенти розподіляються на групи або пари, які презентують того або іншого героя фільму. Щоб зробити це завдання більш цікавим, викладач може запропонувати гендерний підхід до його виконання – чоловіча аудиторія презентує жіночі характеристики і навпаки. Після завершення вправи кожній команді або парі пропонується зробити висновок щодо роботи команди-опонента.

Або викладач може використати фрагмент з фільму та запропонувати студентам гру: вони розділяться на дві команди (команда героя та команда героїні). Герої складають питання до героїні та навпаки. Потім вони по черзі ставлять питання, а відповіді повинні включати в себе активні граматичні моделі.

На завершальному етапі роботи з відеоматеріалом обов'язково виконання письмового завдання для розв'язання письмових навичок логічного та послідовного викладання власних думок. Студентам можливо запропонувати аргументовано викласти власні думки стосовно однієї з проблем. Викладач повинен обмежити об'єм викладення матеріалу з обов'язковим дотриманням чіткої структури тексту – постановка проблеми, виклад основних доказів та висновки. Тут доречно також використання основних слів та фраз для побудови звітної частини, які викладач заздалегідь подає у письмовому вигляді: to begin with, to my mind, firstly, secondly, to sum up, as to me.

Викладач може також запропонувати студентам презентувати власні думки з однієї з проблем у вигляді презентації, що дасть змогу іншим студентам оцінити результати роботи, погодитись чи ні з висновками. Все це створить умови для залучення всіх студентів групи до дискусії.

Також можливо використовувати відео фрагменти для вивчення класичного матеріалу, особливо при вивченні будь-якої соціокультурної теми. Наприклад, викладач може запропонувати студентам добірку фрагментів з різних фільмів, які б зображали одну й ту ж саму ситуацію, але з різних ракурсів (похід до крамниці, похід у ресторан, знайомство та ін.). Можливо також використання фільмів різних жанрів, що потім дозволить студентам зробити зіставлення.

Висновки. Зараз неможливо собі уявити вивчення будь-якої іноземної мови без залучення автентичного аудіо- та відеоматеріалу. Останнім часом майже всі підручники іноземних мов мають аудіо супровід, а в останні декілька років навіть й інтерактивні диски для самостійної роботи студентів. Все це дозволяє ще більш зацікавити студентів будь-якого віку та зробити навчальні заняття більш цікавими та пізнавальними, бо залучення аудіо- та відеоматеріалу дозволяє розвинути декілька навичок одразу.

Більшість викладачів використовують аудіо- та відеоматеріали для розвитку навичок розуміння іноземної мови (аудіювання) або закріплення лексичного матеріалу. Існують також аудіо-опрацювання для закріплення граматичного матеріалу, але більшість з них орієнтовані на перевірку самостійно зробленої вправи (Listen and check). Також можливо використовувати вправи з заповнення пропущених слів або граматичних конструкцій (Gap filling). Для цього дуже вдало підходять аудіо-діалоги або навіть невеликі відеофрагменти, які викладач має змогу приготувати сам. Але викладач майже не використовує повною мірою всі можливості аудіо- та відеоматеріалів від час вивчення граматики.

Іноземні курси з вивчення іноземної мови (як то New English file [5] та деякі інші) пропонують використання відомих пісень для закріплення нової лексики. Але ми пропонуємо звернути увагу на досить цікавий, на наш погляд, курс Focus on Grammar [4], який пропонує цілу низку аудіозаписів для розв'язання граматичних навичок. В цьому комплексному підручнику досить вдало запропонований цікавий підхід до вивчення власне граматики, яка подекуди є не самим цікавим аспектом вивчення мови. Не так давно вивчення граматики базувалося на безпосередньому виконанні великої кількості граматичних вправ, які б виробляли навички грамотного письма. Але зараз цей «досить результативний» метод навчання не може застосовуватись у первинному вигляді. Сучасні студенти не завжди достатньо мотивовані, щоб велику кількість часу займатися монотонною справою, такою як письмове виконання великої кількості граматичних вправ. Сучасного студента треба зацікавити. Це можливо зробити лише за допомогою цікавих завдань, які, на наш погляд, можуть базуватися на використанні аудіо- або відеоматеріалів, які можуть не лише зацікавити студентів, але й розвинути декілька навичок мовлення водночас.

Список використаних джерел

1. Иванцова О. П. Особливості застосування відеоматеріалів при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах / О. П. Иванцова, Т. Ю. Малярчук // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – Філологічні науки. – 2014. – Книга 3. – С.200-202.
2. Кравченко Т. М. Використання автентичних матеріалів у процесі формування іншомовної компетенції / Т. М. Кравченко, А. М. Габовда // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород : Говерла, 2012. – Вип. 25. – С.101-103.
3. Федоренко Ю. П. Використання не дубльованих відео матеріалів як засіб розвитку міжкультурної комунікації майбутнього вчителя [Електронний ресурс] / Ю. П. Федоренко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Випуск 6 (11). – К.: НПУ, 2008. – С.57-60. Режим доступу: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/5595/1/Fedorenko.pdf>
4. Bonner M., Fuchs M. Focus on Grammar 4: An integrated skills approach. Student book. Third edition. Person education 2006. 490 p.
5. Oxenden Cl., Latham-Koenig Ch., Seligson P. New English File. Pre-intermediate. Student's book. Oxford University Press 2004. 160 p.

Анотація. *Стаття присвячена використанню відеоматеріалів під час вивчення англійської мови як іноземної у вищих навчальних закладах гуманітарного напрямку. В статті акцентується увага на запровадженні окремих видів вправ у навчальний процес з метою розвитку мовленнєвих навичок та навичок розуміння іноземної мови.*

Ключові слова: *відеоматеріал, іноземна мова, комунікативна компетенція, навички усного мовлення.*

Summary. *The article is devoted to the using of video footage while studying English as a foreign language at higher educational establishment with education in the humanities. The article draws attention to the inoculation of some kinds of exercises to the process of education for the purpose of language development and especially obtaining verbal skills.*

Nowadays English has become one of the most important subjects at school as well as in the university. It is connected with economical development and as a result the necessity of communicating with people from other countries. So it is vital to learn English as fast as possible and achieve good results.

Now educational process must be oriented on obtaining necessary skills of fluent speaking and writing as well as understanding English speech without problems. So new methods of education should prevail over old ways of teaching through doing a lot of written exercises. Using video and audio materials will help the teacher to create the environment for solving some practical problems like going to the shop, visiting museums or running business conference. It is very important for students to hear and understand native speakers. Using video and audio will provide such possibility.

Subjunctive Mood sentences are one of the less common used phrases but sometimes they cause some problems with understanding and appropriate using. So we suggest some interesting to our mind exercises for obtaining necessary skills through problem solving and watching and discussing original films. There are a lot of materials in the Internet which will help to develop several skills simultaneously.

Key words: *footage, foreign language, communicative competence, verbal skills.*

Отримано: 21.03.2016 р.